

Trakya Bölgesinde Ekoturizm ve Kırsal Kalkınmada Yararlanma Olanakları

Ahmet KUBAŞ¹
akubas@tu.tzf.edu.tr

Çağdaş İNAN¹
cagdas@tu.tzf.edu.tr

¹ Namık Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, 59030 Tekirdağ.

Özet

Gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanlarda yaşayanların gelir düzeyi ve yaşam kalitelerinin artırılabilmesi için kırsal kalkınma çalışmaları oldukça önemli hale gelmiştir. Gelişmekte olan ülkeler yanında gelişmiş ülkelerde de kırsal kalkınma programları başarıyla uygulanmaktadır. AB'ne üye ülkeler; bölgeler arası gelişmişlik farkını giderebilmek için yıllardır kırsal kalkınma programları uygulamaktadır. Ülkemizde kırsal kalkınma konusunda yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak tarım ve ormancılık faaliyetlerini içermektedir. Ancak son yıllarda kırsal bölgelerde, ekoturizm konusunda sınırlı bölgelerde de olsa önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Yerli ve yabancı turistlerin doğal ve kültürel kaynakları görmek için yaptıkları ziyaretler ve buna bağlı harcamalar yerel halkın gelirinin artmasına yardımcı olmaya başlamıştır. Trakya Bölgesi zengin flora ve faunası yanında Karadeniz, Marmara ve Ege denizini ile çevrili olmasından dolayı ekoturizm açısından önemli avantajlara sahiptir. Özellikle İstanbul'da yaşayanların bir bölümü yaz aylarında tatil için Trakya bölgesini tercih etmektedirler. Bunun en büyük nedeni ulaşımın kolay olması ve günübirlik seyahatlerin mümkün olmasından kaynaklanmaktadır. Ziyaretçiler özellikle bölgenin kuzey doğusunda bulunan Kızılköy ve İğneada ile güney batısında bulunan Saroz körfezini tercih etmektedirler. Kızılköy ve İğneada doğal güzelliklerini görmeye gelen ziyaretçiler seyahat, barınma ve beslenme için harcama yaparak yerel halkın ekonomik gelişmesine katkı sağlamaktadır. İstanbul çıkışlı olan ziyaretçi sayısı her yıl artış eğilimi göstermektedir. Sadece Kastroyu ziyaret edenlerin sayısı Temmuz ve Ağustos ayında yaklaşık 50 000 kişiye ulaşmaktadır. Ekoturizmin gelişmesi ülke ekonomisi yanında yerel halkın sosyo-ekonomik gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ancak doğal kaynaklar ekoturizm amacıyla kullanılırken koruma-kullanma dengesinin sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Trakya Bölgesi, Kırsal Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma

Eco-Turism in Thrace Region and Utilizing Benefits for Rural Development

Abstract

In developing countries, rural development studies are of great importance in order to improve income level and quality of life of the residents living in rural areas. Apart from developing countries, rural development programs are implemented successfully in developed countries as well. EU countries have been applying these rural development programs in order to reduce interregional difference of development for many years. In Turkey, the studies related to rural development comprise usually agricultural and forestry activities. However in recent years, significant developments are being achieved on the topic of ecotourism in rural areas even though the studies are limited. The visits and travel expenditures made by foreign or local tourists for seeing natural and cultural resources started to help to the increase of the local residents' income. Thrace has important advantages in ecotourism, because it is surrounded by the Black Sea, Marmara and Aegean Sea and besides the region owns rich flora and fauna. Particularly some of the residents living in Istanbul prefer Thrace for summer vacation. The most important reason for this is that it is possible to reach to these areas easily in one day. Especially the visitors prefer Kızılköy and İğneada which are on the Northeastern part of the region along Black Sea and Saroz bay on the southwestern Thrace along Marmara Sea. The visitors who come to see the natural beauties of Kızılköy and İğneada, contribute to the economic development of the local people by spending for journey, accommodation and alimentionation. The number of visitors from Istanbul tends to increase each year. The number of visitors only travels to Kastro reaches approximately to 50 000 persons in July and August. The development of ecotourism contributes to the socio-economic development of local people apart from its contribution to the national economy. Nevertheless protection-usage balance should be sustainable while natural resources are used for the purpose of ecotourism.

Keywords: Ecotourism, Thrace Region, Rural Development, Sustainable Development

1. Giriş

Türkiyede turizm sektörü ulaşım ve tesis olanaklarının artmasına paralel olarak hızla gelişmektedir. Turizm sektöründe artan turist sayısı hizmet sektörüne önemli katkılar sağlamaktadır. Bunun yanında Türkiye'yi ziyaret eden konuklar ülkemizi yakından tanıma fırsatı da bulmaktadır.

Turizm faaliyetlerinin önemli bir bölümü yaz aylarında deniz turizmi olarak gerçekleşmektedir. Ancak son yıllarda turizm faaliyetleri farklı dönemlerde ve sahilden uzak noktalarda da gelişmektedir. Ziyaretçi taleplerinde yaşanan değişiklikler nedeniyle, son yıllarda ekolojik turizm amacıyla yapılan ziyaretler artış göstermiştir.

Ekoturizm, kısaca doğal kaynakların ziyaret edilmesi olarak da ifade edilebilir. Özellikle ziyaret sıklığını ve ziyaret nedenini etkileyen motivasyon faktörleri arasında milli parklar, tabiatı koruma alanları, doğal alanlar, ormanlar, göller, körfezler vb. alanlar gelmektedir. Bu alanların doğal niteliklerinin korunabilmesi ziyaretçi sayısını etkilediği gibi bu alanların sürdürülebilir kullanımı açısından da oldukça önemlidir. Bu nedenle turizmin gelişmesiyle birlikte doğal kaynakların önemi ve korunması gerektiği kabul görmeye başlamıştır (Kubaş ve ark.2006).

Ekoturizm, doğal kaynakları görmek ve yararlanmak amacıyla yapılan seyahatleri kapsamaktadır. Çok çeşitli türleri bulunmakla birlikte; bunlara örnek olarak dağcılık, trekking, scuba, vb. turizm aktiviteleri verilebilir.

Turizmde yaşanan olumlu gelişmeler çeşitli sektörleri olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca doğal kaynaklara yakın olarak kırsal bölgelerde yaşayanların, ziyaretçilerin gıda ve barınma

amacıyla yapmış oldukları harcamaların etkisiyle gelir düzeyleri yükselmektedir. Özellikle Trakya bölgesinde yaz aylarında Tekirdağ ili Merkez, Şarköy ve Saray ilçesi, Edirne ili Merkez, Enez ve Keşan ilçesi, Kırklareli ili Merkez ve Demirköy ilçesi turizm aktivitelerinden oldukça yararlanmaktadırlar.

Trakya bölgesinin doğal zenginlikleri yanında İstanbul'a yakın olması da önemli bir avantaj sağlamaktadır. Ziyaretçilerin önemli bir bölümünün çıkış yeri İstanbul olup varış yeri ise Trakya bölgesinin çevre kalitesi yüksek olan noktalarıdır.

Kırsal kalkınma için ekoturizm ile ilgili aktivitelerin plan çerçevesi içerisinde yürütülmesi alınacak sonuçların başarısı açısından oldukça önemlidir. Öncelikle kırsal bölgelerde yaşayanların turizm ve turist ile ilgili temel bilgilere sahip olmalıdır. Pansiyon, restoran vb. işletme sahiplerinin ziyaretçilerin ihtiyaçlarına cevap verecek birikime sahip olmaları sağlanmalıdır.

2. Trakya Bölgesinin Ekoturizm Potansiyeli

Trakya bölgesinin orman varlığı ağırlıklı olarak kuzey ve güneyde yoğunlaşmıştır. Ayrıca Gala gölü Milli Parkı ve Saroz körfezi ekoturizmin gelişmesi açısından uygun koşullar yaratmaktadır. Ancak bölgede plansız yazlık konutlar ile sanayi ve evsel kaynaklı çevre sorunları sektör açısından dezavantaj oluşturmaktadır.

Rekreasyon açısından değerlendirildiğinde Tekirdağ Merkez ilçe, Şarköy, Saray ve Malkara ve Çerkezköy ilçelerinde orman alanı bulunmaktadır. Tekirdağ ili orman varlığı ağırlıklı olarak, kuzeyde Saray, güneyde Şarköy ilçesi ve Mürefte çevresinde bulunmaktadır.

Çizelge-1. Tekirdağ ilinde bulunan önemli mesire yerleri

İlçesi	Mesire yeri	Alanı(ha)	Tescil tarihi	Tipi	Ziyaretçi pot.
Saray	Çamlıköy	25	1987	A	20 000
Merkez	Kumbağ	75	1988	B	17 850
Merkez	Atatürk ormanı	28,5	1991	B	26 000
Toplam		128,5 ha			63 850 adet

Kaynak: Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Orman Şb., AGM Baş Mühendisliği Kayıtları, 2005

Çizelgede de görüldüğü gibi Tekirdağ ilinin üç önemli mesire yeri bulunmaktadır. Bunlar Çamlıköy, Kumbağ ve Atatürk Ormanıdır. Bu üç mesire yerinin toplam alanı 128,5 ha olup alan bakımından en geniş olan bölge Kumbağ tepesinde bulunan alandır. Ancak Çamlıköy olarak da bilinen Kastro doğal güzellikleri ve sahip olduğu endemik kum zambaklarıyla bölgenin en kaliteli mesire yeri olup hiçbir yapılaşma bulunmamaktadır.

Kastro koyunda bulunan kum zambağı endemik bir tür olup Çevre ve Orman Bakanlığının A sınıfı Kastro Ormanı Dinlenme Alanının kumsalında doğal ortamda bulunmaktadır. Örneğin İspanyada kum zambağı koruma altında olup bu bitkilerin bulunduğu alanlar özel olarak korunmakta ve zarar görmesi engellenmektedir. Aynı bitki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Dipkarpaz bölgesinde kumsalda da bulunmaktadır.

Kastro koyu Trakya bölgesinin en önemli ekoturizm alanlarından birisi olup her yıl Temmuz ve Ağustos aylarında burayı yaklaşık 50 000 kişi ziyaret etmektedir. Ziyaretçilerin Kastro koyunu tercih etmelerinin en büyük nedeni yüksek nitelikli çevre kalitesidir. Özellikle etrafı ormanlarla çevrili olması, 2,5 km uzunluğunda kumsalı, temiz denizi ve yerleşim yerinden uzak olması önemli tercih nedenleri arasındadır. Ayrıca yaz aylarında alanın güvenlik güçleri tarafından korunuyor olması burayı çekim merkezi haline getirmiştir. İstanbula yakın olması da yine önemli faktörlerden birisidir (Yılmaz, 2004).

Tekirdağ ilinde yaşanan turizm daha çok iç turizm şeklinde olup yaz aylarında İstanbul'da yaşayanlar denize girmek amacıyla yazlıklara ve pansiyonlara gelmektedir. Özellikle ziyaretçiler İstanbul ve Edirne'den Tekirdağın denize kıyısı olan Kastro, Marmara Ereğlisi, Yeniçiftlik, Karaevli, Değirmenaltı, Kumbağ, Hoşköy, Mürefte ve Şarköy'e çevresinde bulunan çeşitli plajlara gelmektedirler (Sezen, 2006).

Kırklareli ili turizm açısından değerlendirilmesi gereken en önemli niteliği doğal güzellikleri ve yaban hayatıdır. Özellikle kıyı kesiminde tabiatı koruma alanı ilan edilen Saka Gölü, Longoz Ormanı ve doğal sit alanı ilan edilen Kıyıköy çevresi ve İğneada çevresindeki göller olağanüstü güzelliklere sahiptir. Dünyada örneği çok az olan su basar

ormanları mutlaka görülmesi gereken yerlerdir. Bu alanda Orman Bakanlığı ile Dünya Bankası tarafından müştereken yürütülen koruma ve turizm amaçlı GEF-II Projesi çalışmaları devam etmektedir. Yıldız Dağları'nın yoğun ormanlarla kaplı yükseltileri büyük av hayvanlarının, ovalar ise kanatlı av hayvanlarının yaşama alanlarıdır. Demirköy ilçesine yaklaşık 30 kilometre mesafede bulunan Dupnisa Mağarası'nın turizme açılması çalışmaları tamamlanmıştır. Bu konuda doğal hayatın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına özen gösterilmiştir. (www.kirklareli.gov.tr, 2006)

Edirne ili, Keşan ilçesi sınırları içerisinde bulunan Saroz Körfezi, sahip olduğu ekoturizm potansiyeli son yıllarda iyice ortaya çıkmıştır. Ekoturizm kapsamında yapılan faaliyetlerden bin olan dalış (scuba) sporu önemli bir turistik aktivite haline gelmiştir. Daha önceleri bölgeyi küçük gruplar halinde ziyaret eden dalgıçlar son zamanlarda dalış kulüpleri rehberliğinde gelmektedirler. Çoğu İstanbul çıkışlı olan bu kulüpler, öğrencilerini (eğitim dalışları da dahil) dalış için körfeze getirmektedirler. Saroz körfezinin güneyindeki Kömür limanı ve Çanakale savaşı batıklarına ait dalış noktaları yıllardır bilinen önemli dalış noktalarıdır. Ancak son yıllarda Kuzey Saroz'daki Harmankaya, Toplar burnu, İbrice limanı, Cehennem kayalıkları da Türkiye'nin önemli dalış noktaları arasındaki yerini almıştır. Araştırma alanımız içindeki köylerden bu dalış noktalarına kısa zamanda ulaşmanın mümkün olmasının yanı sıra kamp alanları bulunması da dalış turizminin bölgede gelişmesini etkilemiştir (Şapçı, 2005).

Edirne ili Keşan ilçesine bağlı olan Mecidiye belediyesi içerisinde ev pansiyonculuğu konusunda bazı gelişmeler yaşanmaya başlamıştır. Ayrıca belde içerisinde üretilen meyve ve sebzeler dalış amacıyla bölgeye gelen ziyaretçilere pazarlanmaktadır. Tarımsal ürün üreten üreticiler aracısız olarak yol kenarında ürünlerini satışa sunmaktadır. Aynı durum Tekirdağın Saray ilçesinde bulunan Kastro koyu yolu üzerinde bulunan köylerde yaşayan üreticiler de ev yapımı ekmek, süt ürünleri, meyve sebze gibi tarımsal ürünleri küçük işletmelerde pazarlayarak aile bütçesine katkı sağlamaktadırlar. Kırsal kalkınma

açısından bu gelişmelerin yurt genelinde yaygınlaşması oldukça önemlidir.

Çadırda konaklamak isteyenler için dalış kulüplerinin çadır kampları ve Mecidiye Belediyesine ait tuvalet ve duşu olan kamp noktaları bulunmaktadır. Ayrıca Gökçetepe A tipi orman içi dinlenme tesisi de mevcuttur. Buralarda su, elektrik, duş ve tuvalet gibi ihtiyaçlar karşılanmaktadır. Köy içinde pansiyonculuk gelişmemiş olmakla birlikte köy dışında dalgıçlara oda kiralayan ve gıda sağlayan işletmeler de bulunmaktadır. Bu işletmelerin İbrice limanına yakınlığının yanında doğa ile içi içe olmaları ve doğaya uygun mimarileri dalgıçlar tarafından tercih edilmelerini sağlamaktadır. SDC (Scuba Diving Center) adındaki işletme dalış sezonu boyunca kiralık odalarla hizmet veren bir pansiyon niteliğindedir. İbrice liman yolu üzerindeki Sığınak adındaki işletmede ise ziyaretçiler oda kiralamanın yanında çadır kurma imkânına da sahiptir. Keşan ilçesinin, yıllardır gerek ilçe merkezinde yürütülen transit ve alışveriş amaçlı turizm faaliyetleri gerekse sahil şeridindeki sayfiye yerlerinde gerçekleşen deniz turizmi ile turizm potansiyeline sahip olduğu bilinmektedir. Ancak son yıllarda ilçede gelişen dalış turizmi, Keşan'ın Dünyada gelişen ekoturizm ve agroturizm gibi iki turizm açısından da önemli bir potansiyeli olduğunu ortaya koymuştur (Şapçı, 2005). Yerel halkın ekoturizm sistemine entegrasyonu çok önemlidir(Ormsby ve Mannle, 2006).

Meriç nehri Ege denizine ulaşmadan önce Edirne ili Enez ilçesinin 10 km kuzey doğusunda yer alan Gala gölü Avrupa ile Afrika arasında kuş göç yolu üzerinde bulunan hem Dünyanın hem de Türkiye'nin en önemli sulak alanlarından birisidir. Bu alan 16.07.1991 tarihinde Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiş ve koruma alanı 2369 ha olarak tespit edilmiştir. Gala gölü; Bakanlar Kurulunun 2005/8547 sayılı Kararı ile alınmış ve 5 Mart 2005 tarih ve 25746 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak Milli Park ilan edilmiştir. Meriç Deltası sulak alanlar açısından uluslararası öneme sahiptir.

Türkiye'ye batıdan gelen kuş yolu üzerindeki ilk sulak alan olan Meriç deltası kuş varlığı yönünden çok zengin bir yapıya sahiptir. Deltada bulunan göller, sazlıklar, çayırliklar, çelik alanları,

söğüt ve ılgınlardan oluşan ağaç toplulukları, su kuşlarının üreme, beslenme, özellikle ılıman iklim koşullarının sağladığı avantajla kışlama sahası olarak büyük önem taşımaktadır. (<http://www.cevreorman.gov.tr/>)

Gala Gölü Milli Parkı kuş gözlemcileri için her mevsimde çekici olabilecek bir özellik göstermektedir. Gala gölünü sembolize edebilecek hediyelik eşyalar el işlemleri vb. ürünler göl çevresinde yaşayan yerel halk tarafından hazırlanarak ziyaretçilere pazarlanabilir. Gala gölü çevresinde yaşayan çiftçilerin gelir düzeyinin yükseltilebilmesi için önemli bir avantajdır.

Gala gölü çevresinde kuş fotoğrafçılığı, kuş gözlemciliği vb. alternatif sosyo-kültürel faaliyetler geliştirilebilir. Gala gölünün korunmasına yönelik eğitici festivaller düzenlenebilir. Ancak bu festivallerin eğlence yanında eğitici yönü olan faaliyetler olmalı. Ayrıca göl çevresine yapılacak ziyaretler doğayla uyumlu olmalıdır. Bu bölgede gelişecek ekoturizm faaliyeti pansiyonculuk, sebze üretimi, el sanatları vb. gelir artırıcı etkisi olacaktır. Göl nedeniyle yöre halkının ekonomik gelir elde etmesi gölün korunması konusundaki duyarlılığı da artıracaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan birisi bu tip aktivitelerin Milli Parktaki doğal dengeye kesinlikle zarar vermeden gerçekleştirilmesi gerekmektedir.(Kubaş ve ark, 2006)

Ekoturizm kırsal kalkınma açısından oldukça önemlidir. Ayrıca turizm sektörüyle doğal kaynakların ekonomik faydasını gören yerleşik halk doğal kaynakların korunması konusunda daha duyarlı olmaktadır. Sürdürülebilir bir doğal kaynak kullanımı için yerel halkın koruma-kullanma dengesine katkı sağlaması ortaya çıkabilecek kaynak bozulmalarının önüne geçilmesinde de yardımcı olacaktır.

Ekoturizmin geliştiği alanlarda ekolojik yapı ve çeşitli türlerin korunması gelecek nesiller açısından da oldukça önemlidir. Özellikle endemik türlerin ekoturizm nedeniyle oluşacak ziyaretçi dolaşımından etkilenmemeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Ayrıca bu alanlar hassas turizm alanları olarak kabul edilip ziyaretçilerin bölgeye girişinden önce kısa bir eğitim verilmesi de faydalı olacaktır. Bu sorun gelişmiş ülkelerde de halen

tartışılmaktadır. ABD gibi gelişmiş ülkelerde bile doğal alanların ziyareti sırasında çeşitli bozulmalara neden olmaktadır. Ancak ekoturizmin yapıldığı bölgelerde taşıma kapasitesi ve ekolojik yapının korunmasıyla ilgili çalışmalar halen sürmektedir.

Bu nedenle yerleşik halkın idari ve mülki amirlerin katkılarıyla turizm eğitimi almaları ve yapabilecekleri yatırımlarla ilgili olarak da hem planlama hem de destekler açısından oldukça önemlidir. Bir diğer konu ekoturizm için kullanılabilir uluslararası fonlardan destek temin edilebilmesi için konuyla ilgili uzman ekipler kurulması ve hazırlanacak projelerle girişimlerde bulunulmalıdır. Bunun yapılabilmesi için hiç kuşkusuz en büyük görev sivil toplum kuruluşlarına düşmektedir (Kubaş ve ark, 2006).

Trakya bölgesi sahip olduğu zengin doğal ve kültürel kaynakları değerlendirebildiği ölçüde ekonomik gelişmesini hızlandıracaktır. Ancak doğal kaynakların kullanılmasında alıcı ortam kapasitesi dikkate alınmalı ve sürdürülebilir olmalıdır. Bölgeye gelen ziyaretçilerin ekoturizm alanlarına kesinlikle zarar vermemesi için tanıtıcı ve bilgilendirici broşürler hazırlanmalıdır.

5. Sonuç ve Öneriler

Trakya bölgesi sahip olduğu ormanları, denizleri ve sulak alanlarıyla önemli bir çekim merkezi haline gelmiştir. Ziyaretçilerin seyahatini etkileyen çeşitli motivasyon faktörleri bulunmaktadır. Bunlar; ormanlar, sulak alanlar, deniz, sportif aktiviteleri vb. faaliyetlerdir.

Sürdürülebilir ekoturizm çalışmaları doğayla uyumlu olmalı ve gelen ziyaretçileri uyarıcı çalışmalar yaparak hem çevre bilinçleri artırılmalı hem de doğal kaynağa zarar vermelerinin önüne geçilmelidir. Ayrıca koruma-kullanma dengesi gözetilmeli doğal kaynağın kalitesi imar ve yeniden canlandırma ile doğal seviyesinin üzerinde tutulmalıdır.

Kırsal kalkınmada, ekoturizm faaliyetinden mümkün olduğunca yararlanılmalıdır. Bu nedenle bölgeye yapılacak ziyaretlerin yaz mevsimi dışında yılın her mevsimine yayılması sağlanmalıdır. Bunun için çeşitli aktiviteler düzenlenmeli ve bu faaliyetlerle ilgili tanıtım çalışması yapılmalıdır.

Bölgede, başta orman varlığı olmak üzere Gala gölü, Saroz körfezi, Kastro koyu, Dupnisa mağarası ile Longos ormanları mutlak korunması gereken alanlardır. Bu kaynakların kullanımı gelecek kuşakların bu kaynaktan yararlanma ihtiyacını dikkate alınmalıdır. Bir başka deyişle gelecek kuşakların ihtiyacı gözardı edilmemelidir. Bölgede bulunan doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı sağlanmalıdır.

Kaynaklar

- Anonim, Resmi Gazete, 5 Mart 2005 tarih ve 25746 sayılı
- Anonim, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Orman Şb., AGM Baş Mühendisliği Kayıtları, Ankara, 2005
- Kubas, A., İnan, I. H., Hurma, H., Erbay, R., Guher, H., Aviles, P. R., Arenas, J. G., Trakya Bölgesi ve Göl Çevresindeki Sosyo-Ekonomik Faaliyetlerin Gala Gölüne Etkileri ve Sürdürülebilir Sulak Alan Yönetimi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Tespiti, TÜBAP:695, Trakya Üniversitesi, Tekirdağ, 2006
- Ormsby, A., Mandle, K., Ecotourism Benefits and the Role of Local Guides at Masoala National Park, Madagascar, Journal of Sustainable Tourism, Vol.14, No:3, 2006
- Sezen, J., Tekirdağ İlinde Sanayileşmeden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Çözüm Önerileri, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 2005
- Şapçı, B., Edirne İli Keşan İlçesi Kuzey-Orta Saroz Bölgesinde Ekoturizm ve Agro Turizm, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 2005
- Yılmaz, F., Seyahat Maliyeti Yöntemiyle Doğal Kaynakların Ekonomik Değerinin Belirlenmesi: Kastro Örneği, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 2004
- www.cevreorman.gov.tr
- www.kirklareli.gov.tr